

Ἡ Σταχτομάρω

ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΚΙ ΕΝΑΝ ΚΑΙΡΟ, ἦταν μιὰ γριά καί εἶχε τρεῖς κοπέλες. Βγαίνανε οἱ κοπέλες στήν ἄκρη τοῦ χωριοῦ, στή χαράδρα ἀπό πάνω καί γνέθανε μαζί μέ τή μάνα τους. Μιά μέρα, λέει ἡ μιὰ κόρη:

«Ὅποια ἀπό μᾶς γνέσει ὑστερα τή ρόκα της, θά τή φάμε».

Ἐβγαίνουν κι ἔγνεθαν δέκα μέρες συνεχῆ ἀλλά οἱ κοπέλες, γιά νά γνέσουν πιό γρήγορα τίς τουλοῦτες, πέταγαν τό μαλλί κάτω. Ἡ καμμένη ἡ μάνα ὅμως, τήν πόνναγε γιά τό μαλλί καί τό μάζευε. Γι' αὐτό πάντα ἐστερνόγνεθε κι ἔτσι ἔκριναν καλῶς οἱ κοπέλες της νά τή φᾶνε. Ἔτσι, τή σφάζουν καί τή βάζουν κιάλια στό καζάνι καί τή βράζουνε. Μόλις ἦρθε ἡ ὥρα νά φᾶνε, μεσημέρι πές, ἡ μικρότερη κόρη δέν ἤθελε νά φάει ἀπό τό κρέας πῆς μάνας καί γι' αὐτό οἱ δύο ἀδελφές της τήν δέρονουν. Θέλοντας καί μή λοιπόν, χαμήλωσε τό κεφάλι της κι ἔκαμνε πῶς ἔρωγε· ἀλλά τά κοψίδια τᾶ ἔρωγνε κρυφά στήν ποδιά της· μάζεψε καί τᾶ κόκκαλα καί πῆγε καί τᾶ ἔθαψε σέ μιὰ μεριά καί κάθε πρωί πῆγαινε καί τᾶ πότιζε καί τᾶ λιβάνιζε. Οἱ ἄλλες ἀδερφές τό καταλάβανε, καί γι' αὐτό τήν ἀφῆνανε νηστικιά κι αὐτή καθότανε ὅλη μέρα πάνω στή ράχη τῆς γωνιάς. Κι ἔτσι, τῆς ἔσκασαν καί τό παρατσούκλι «Σταχτομάρω».

Κάποτε εἶδε στόν ὕπνο της ὅτι πῆγε ἡ μάνα της καί τῆς εἶπε:

«Ἄκουσε, παιδί μου, ἐκεῖ πού εἶναι τᾶ κόκκαλά μου, θά πᾶς καί θά βρεῖς ἕνα καρῦδι, πού ἔχει μέσα ἕνα φόρεμα μέ τόν κάμπο καί τᾶ λουλούδα, ἕνα μύγδαλο, μ' ἕνα φόρεμα πού ἔχει τόν οὐρανό μέ τ' ἄστρα κι ἕνα φουντούκι μέ τή θάλασσα

καί τά κίματα. Θά βρεῖς κι ἓνα ζευγάρι παντόφλες χρυσοκέ-
ντητες. Θά τά φορῶς καί μ' αὐτά θά πηγαίνεις στήν ἐκκλησία».

Οἱ ἀδελφές τῆς κάθε πρωί πηγαίνανε στήν ἐκκλησία καί ἡ
Σταχτομάρω καθότανε σῆ σιάχτη. Μιά Κυριακή στολίζεται ἡ
καλή σου ἡ Σταχτομάρω (Μάρω ἦταν τ' ὄνομά τῆς) καί βάζει
τά ώραία φορέματά τῆς καί πηγαίνει στήν ἐκκλησία. Κανένας
δέν τή γνώρισε· μόλις ὅμως κόντευε νά τελειώσει ἡ λειτουρ-
γία, ἔφυγε, ἔβγαλε τά ρούχα τῆς καί κάθισε στή σιάχτη. Ὅταν
γύρισαν οἱ ἀδελφές τῆς, ἄρχισαν:

«Δέν ἦρθες στήν ἐκκλησία, νά δεῖς μιάν ὀμορφη πού ἦρθε
στή λειτουργία!»

«Ποῦ νά ῥθω ἡ κακομοίρα, μέ τίς στάχτες μου!»

Τήν ἄλλη Κυριακή πάλι τά ἴδια ἔκαμε. Τό βασιλόπουλο ἄρ-
χισε νά τό τρώει ἡ περιέργεια κι ἔλεγε:

«Γιατί νά μὴν τῆ σταματήσω, νά δῶ ποιά ἦτανε;»

Τήν τρίτη Κυριακή λοιπόν, μόλις ἡ Σταχτομάρω ἀνέβηκε στό
γυναικωνίτη, τρέχει τό βασιλόπουλο καί γεμίζει τῆ σκάλα μέ
μέλι. Κατά πῶς ἔκανε πάντοτε, πῆγε καί τώρα νά κατέβει ἡ
Σταχτομάρω, μά, κολλάει ἡ παντόφλα τῆς καί αὐτή, γιά νά μὴ
σταθεῖ κι ἀργήσει, τὴν ἀπαρατάει καί τότε τὴν παίρνει τό βα-
σιλόπουλο. Γύρισε τότε ὅλη τὴν πολιτεία κι εἶπε πῶς σ' ὅποια
πιάνει ἡ παντόφλα, θά τὴν παντρευτεῖ. Σέ πολλές ἔπιανε, ἀλλά,
ἔλα πού δέν εἶχανε τὴν ἄλλη παντόφλα;

Μόλις ἔφτασε καί στό σπίτι τῆς Σταχτομάρω, λένε οἱ ἀδελ-
φές τῆς:

«Ἐλα τώρα, κρύφου, νά μὴ σέ δεῖ μέ τὰ χάλια σου τό βα-
σιλόπουλο».

Τὴ βάνουν τό λοιπὸν κάτω ἀπὸ μιά κόφρα. Μόλις ἦρθε τό
βασιλόπουλο, τοῦ ἔφεραν καρέκλα νά κάτσει ἀλλά ἐκεῖνο τό
εὐλογημένο κάθισε πάνω στήν κόφρα.

«Μὴ, βασιλιά μου», τοῦ λένε, «ἔχουμε μιά κλωσσοῦρα, ἀπὸ
κάτω καί θά σέ ταιμπήσει». Τίποτα ὅμως αὐτός. Ἐνῶ τό λοι-

πὸν ἐπροβάρανε οἱ κοπέλες τὴν παντόφλα, δίνει μιά ταιμπιά
ἡ Σταχτομάρω καί τό βασιλόπουλο δίνει μιά κλωσσιά στήν
κόφρα καί φανερώνεται ἡ κοπέλα. Τῆς βάνει κι αὐτῆς τὴν πα-
ντόφλα καί τῆς πῆγαινε κουτί. Τότε αὐτὴ τοῦ ἔφερε καί τὴν
ἄλλη καί γτύθηκε κιόλας τὴν παίρνει τό βασιλόπουλο καβάλα
στό ἄλογό του καί τὴν κάνει βασιλίσσα καί ἔζησε ἐκεῖνη καλά
κι ἐμεῖς καλύτερα.

Συλλογέας: Δάγκλας Κωνσταντῖνος

Ἀφήγηση: ἡ μητέρα του, 60 ἐτῶν τό 1958

Τόπος προέλευσης: Κατομέρι Λευκάδας

Ὁ Δεκατρός

ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΚΙ ΕΝΑΝ ΚΑΙΡΟ ἦτανε ἕνας πατέρας πού εἶχε δεκατρία παιδιά. Τό μικρότερο ἀπὸ αὐτά τό ἔλεγαν Δεκατρή. Ἐπειδὴ ὁμως ἦταν φτωχοί καί δέν εἶχαν νά τά ταῖσουν ἀποφάσισε μαζί μέ τή γυναίκα του νά πάνε νά τά ἀφήσουν σέ ἕνα δάσος γιά νά τά φάνε οἱ λύκοι. Ὁ Δεκατρός ὁμως ἄκουσε τήν κουβέντα τοῦ πατέρα τους μέ τή μητέρα τους. Τούς πῆραν λοιπὸν ὄλους καί ξεκίνησαν νά πάνε δῆθεν νά κόψουν ξύλα στό δάσος. Ὁ Δεκατρός ὁμως εἶχε γεμίσει τήν τσέπη του μέ καλάμπόκι πού ἔσπερνε στό δρόμο.

Ὅταν ἔφτασαν βαθιά στό δάσος, οἱ γονεῖς εἶπαν στά παιδιά νά σκορπιστοῦν νά μαζέψουν ξύλα καί ἅμα τά μάσουν νά ἔρθουν νά τούς βροῦν γιά νά ξεκινήσουν γιά τό σπίτι. Αὐτοὶ ὁμως ἔφυγαν κρυφά καί ὅταν γύρισαν τά παιδιά δέν τούς βρήκαν. Τό κατάλαβαν ὅτι τούς παράτησαν καί ὁ Δεκατρός ἄρχισε νά μαζεύει τά καλάμπόκια πού εἶχε σπείρει τό πρωί καί ἔτσι τό βράδου ξαναγύρισαν στό σπίτι. Μόλις τούς εἶδαν οἱ γονεῖς τους κατάλαβαν ὅτι μέ τή βοήθεια τοῦ καλάμπόκιου ξαναγύρισαν καί ἀποφάσισαν νά τους πᾶνε σέ ἄλλο δάσος πῶ μακριά. Ἄκουσε πάλι τή συζήτηση ὁ Δεκατρός ἀλλά ἐπειδὴ εἶχαν κρυψεῖ τό καλάμπόκι, γέμισε τῖς τσέπες του μέ σιτάρι. Μόλις τούς ξαναπῆραν γιά τό δάσος ἄρχισε νά σπείρει τό σιτάρι.

Ὅταν ἔφτασαν στό δάσος μακριά, τούς εἶπαν πάλι νά μαζέψουν ξύλα καί σέ λίγο νά συγκεντρωθοῦν γιά νά φύγουν γιά τό σπίτι. Ὅταν γύρισαν ὁμως ὁ Δεκατρός καί τ' ἀδέφφια του δέν βρῆκαν τούς γονεῖς τους γιατί εἶχαν φύγει. Ὁ Δεκατρός

ἄρχισε νά ψάχνει γιά νά βρεῖ τό σιτάρι, ἀλλά οἱ γονεῖς τους εἶχαν μαζέψει τό μισό καί τό ἄλλο τό ἔφαγαν τά πουλιά· καί ἔτσι δέν μπόρεσαν νά ξαναγυρίσουν στό σπίτι. Ἄφου περιπλανήθηκαν μέσα στό δάσος πολλή ὥρα, πῆραν ὕστερα ἕνα δρόμο χωρὶς νά ξέρουν πού πηγαίνουν. Μετά ἀπὸ λίγη ὥρα —εἶχε πιά νυχτώσει— εἶδαν ἀπὸ μακριά ἕνα φῶς. Ὅταν ἔφτασαν ἐκεῖ χτύπησαν τήν πόρτα τῆς καλύβας γιά νά τούς βάλουν μέσα. Σ' ἐκείνη τήν καλύβα ζοῦσε ἕνας δράκοντας. Μόλις τὰ εἶδε ἡ γυναίκα τοῦ δράκοντα, τούς ἀνοίξε καί τούς εἶπε:

«Πηγαίνετε ἐκεῖ στό μπαλκόνι νά κοιμηθεῖτε ἀπόψε μαζί μέ τὰ δικά μου παιδιά, ἀλλά ἂν πεινάσει ὁ δράκοντας τῆ νύχτα, μπορεῖ νά σηκωθεῖ νά σᾶς φάει. Γι' αὐτό μὴ μιλάτε καθόλου».

Ὅταν ἤρθε ὁ δράκοντας τό βράδου, τὰ μεσάνυχτα πείνασε. Ἡ δράκαινα τοῦ εἶπε ὅτι ἦρθαν καί τὰ παιδιά καί κοιμούνται μαζί μέ τὰ δικά τους. Ὁ δράκοντας τότε ἀποφάσισε νά τά φάει.

«Πρόσεξε», τοῦ εἶπε ἡ δράκαινα, «νά μὴ φᾶς τὰ δικά μας παιδιά πού ἔχουν τῖς σκούφιες, ἀλλά τὰ ἄλλα».

Μόλις τ' ἄκουσε ὁ Δεκατρός, βγάζει γρήγορα τῖς σκούφιες καί τῖς περνάει στά κεφάλια τῶν ἀδερφῶν του καί ἀφήνει τὰ παιδιά τοῦ δράκοντα χωρὶς σκούφιες. Ὁ δράκοντας ἔφαγε τὰ δικά του παιδιά. Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Δεκατρός καί τ' ἀδέφφια του πήδησαν ἀπ' τό μπαλκόνι καί ἔφυγαν.

Ὅταν ἔφτασαν μακριά εἶδαν ἕναν βασιλιά κοντά στό παλάτι του, ἀνεβασμένο στό ἄλλογό του.

«Φαίνομαι καλός;» τοῦς ρώτησε.

«Καλός φαίνεσαι», τοῦ ἀπάντησαν, «μά ἂν εἶχες τό ἄλλογο τοῦ δράκοντα, θά ἦσουν ἀκόμα καλύτερος».

«Καί ποιός θά πάει νά τό φέρει;»

«Ὁ Δεκατρός», ἀπάντησαν τ' ἀδέφφια του, πού δέν τόν χώνευαν, ἐπειδὴ ἦταν ξυπνότερος ἀπ' αὐτούς.

Ἐκίνησε λοιπὸν ὁ Δεκατρός, καί ἔφτασε στό κατώγι τοῦ δρόκου. Ἀλλά τό ἄλλογό του χλωμιντροῦσε, μόλις ἀντίκριξε ξένο.

Τ' άκουσε λοιπόν ο Δράκοντας από πάνω. Κατέβηκε κάτω και τό τάισε κι ο Δεκατρός κρύφτηκε πίσω από ένα σωρό ξύλα. Ξαναπήγε νά τό πιάσει όταν έφυγε ο Δράκοντας, ξαναχλιμίντρισε τό άλογο. Κατέβηκε ο Δράκοντας και τό άρχισε στό ξύλο τό άλλογό του, λέγοντάς του: «Έγώ σέ τάισα, τί έχεις και φωνάζεις;» Σέ λίγο ξανάγινε τό ίδιο και μόλις πρόλαβε ο Δεκατρός νά κρυφτεί. Τότε ο Δεκατρός τό πήρε μέ τό καλό τό άλογο, ανέβηκε καθάλα και τό άλογο, ευχαριστημένο πού μπήκε και λίγο βάρος πάνω του, δέν μίλησε. Τό πήγε στόν βασιλιά.

«Φαίνομαι καλός τώρα;» Ξαναρώτησε.

«Καλός φαίνεσαι», του έπαν, «άλλά άν είχες και τό πλώμα του Δράκοντα, θά 'σουν καλύτερος».

«Και ποιός θά πάει νά τό φέρει;»

«'Ο Δεκατρός».

Πήγε ο Δεκατρός στό σπίτι του Δράκοντα. Τό πάπλωμα ήταν άπλωμένο στό μπαλκόνι. Ήταν ένα πελώριο χουσοκέντητο πλώμα, αλλά είχε και πολλά κουδούνια. Τό τράβηξε λίγο ο Δεκατρός, αλλά τά κουδούνια βρόντησαν. Βγήκε ο Δράκοντας, αλλά ο Δεκατρός κρύφτηκε και δέν τον είδε. Ξανατράβηξε. Βγήκε γρήγορα ο Δράκοντας και τον έπιασε. Κι έπειδή τον είχε βάλει νά φάει τά παιδιά του, τον έπιασε, τον έδεσε, τον κρέμασε πάνω από ένα πελώριο καζάνι κι είπε στή γυναίκα του νά σκίσει ξύλα, νά βράσει τό νερό και ύστερα νά κόψει τό σκονί για νά πέσει μέσα ο Δεκατρός και νά τον φάει σάν θά γυρίσει άπ' τό κυνήγι.

Καθώς έσκιζε τά ξύλα ή γριά, ο Δεκατρός τής λέει:

«Δέν τά σκίζουν έτσι τά ξύλα, έτσι παιδεύεσαι περισσότερο».

«Και πώς τά σκίζουνε;» ρώτησε ή γριά.

«Νά πώς, νά σου τό πώ. Λύσε με και κατέβασέ με, νά σου δείξω μία σιγιμή και ύστερα μέ ξαναδένεις», είπε ο Δεκατρός. Μόλις τον έλυσε, πήρε τό τσεκούρι και είπε:

«Πρόσεχε μη σιύβεις, γιατί θά σέ χτυπήσει τό τσεκούρι», και μέ μία τσεκουριά στό κεφάλι σκότωσε τή δράκαινα και τήν έβραλε μέσα στό καζάνι νά βράσει, πήρε τό πάπλωμα και τό πήγε στόν βασιλιά.

«Φαίνομαι καλός τώρα;» Ξαναρώτησε.

«Καλός φαίνεσαι, αλλά πού νά 'χες και τον ίδιο τον Δράκοντα ζώντανό», απάντησαν τ' αδέρφια του Δεκατρός.

«Και ποιός θά πάει νά τον φέρει;»

«'Ο Δεκατρός», του έπαν.

Ξανακίνησε ο Δεκατρός. Στο σπίτι του Δράκοντα κοντά, βρίσκει έναν γέρο.

«Πού πάζ;» του λέει ο Δεκατρός.

«Πάω στό σπίτι του φίλου μου του Δράκου νά τον δώ».

«'Α, εκεί πάω κι εγώ», και του διηγήθηκε τί ήθελε νά κάνει. Τότε ο γέρος του λέει:

«Για νά πετύχεις αυτό πού θέλεις, πρέπει νά βρεις έναν γέροντα σάν κι έμένα, νά τον γδάρεις, νά φορέσεις τό τομάρι του και νά πάζ στον Δράκο».

«Πού θά βρω καλύτερο γέροντα από σένα», του λέει ο Δεκατρός, «έσύ έτσι κι έτσι τά ψωμά σου τά 'φαγες».

Σκοτώνει τον γέροντα, παίρνει τό τομάρι του, τό φοράει και πάει στον Δράκο.

«'Ε, καλώς τον φίλο!» είπε ο Δράκοντας, «καιρό είχα νά σέ δώ, πώς ήρθες κατά 'δώ!»

Του έβραλε ύστερα νά φάει. Φάγανε μαζί μία καρδιάρα μέ χοντρόγαλο. Ύστερα ο Δεκατρός τρεμουλιαστά, κάνοντας όπως κι ο γέρος πού σκότωσε, του είπε:

«Έβρεις φάλε μου, πέθανε αυτές τίς μέρες ένας γνωστός μου και θέλω νά φτιάσω μία κάσα. Αυτός είναι σάν και σένα μεγάλος. Έρχεσαι λοιπόν νά δοκιμάσω στά δικά σου μέτρα τήν κάσα;»

«Γιατί όχι;» απάντησε ο Δράκοντας.

Τόν έβαλε λοιπόν μέσα στην κάσα ξαπλωμένο, κι αφού κά-
φωσε όλα τά γύρω, έβαλε ένα σανίδι επάνω, τού έμπηξε γρή-
γορα καρφιά, και έκλεισε τόν Δράκο μέσα. Έκοψε ύστερα τήν
κάσα στόν ώμο του, φηνέρωσε στόν Δράκοντα ότι ήταν ό Δε-
κατρός, πού ό Δράκος νόμιζε ότι τόν είχε φάει, και τόν πήγε
στον βασιλιά.

Πήρε τότε ό βασιλιάς τόν Δεκατρή και τ' αδέρφια του και
τά βαλε γύρω στό θρόνο του και κάθονταν ησυχοί. Σέ μιá στιγ-
μή όμως ό Δράκος σπάζει τό κασόνι πού ήταν μέσα και όρμα
επάνω τους. Έφραγε τόν βασιλιά και τ' αδέρφια του Δεκατρή
και μόνο ό Δεκατρός τό σκασε τρέχοντας κι ανέβηκε σ' ένα
ψηλό δέντρο παίροντας πάνω και δυό μεγάλες πέτρες. Σέ λίγο
φτάνει από κάτω ό Δράκοντας κι άρχισε νά τρώει τό δέντρο
για νά γκρεμίσει κάτω τόν Δεκατρή άφριζοντας από τή λύσσα
πού τόν είχε βάλει νά φάει τή γυναίκα και τά παιδιά του. Ό
πονηρός ό Δεκατρός όμως τού λέει:

«Γώρα τό κατάλαβα ότι δέν γλυτώνω μέ κανέναν τρόπο κι
ότι θά μέ φάς. Γιατί λοιπόν παιδεύεσαι έτσι; Άνοιξε τό στό-
μα σου και κλείσε τά μάτια σου για νά νά πηδήξω μέσα και νά
μέ εϋχαριστηθείς». Μόλις όμως τό 'κανε αυτό ό Δράκοντας, τού
άμολάει τίς πέτρες μέσ στό στόμα και τόν ξέκανε τόν Δράκο-
να. Μετά κατέβηκε, πήρε τό πάπλωμα και τό άλογο του,
έστειλε και βρήκε τούς γονείς του και τούς διηγήθηκε τί είχε
θώματά του τόν έκανε βασιλιά και έζησε ύστερα ευτυχισμένος
στή χώρα εκείνη.

ΛΦ 725. Παραλλαγή πού συλλέχτηκε από τόν Δημήτριο Κουτρούμπα στην
Καστανιά τής Ευρυτανίας, τό 1960.

Ό Φερεντίνος

ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΚΙ ΕΝΑΝ ΚΑΙΡΟ ζούσανε ένας βασιλιάς και μιá βασι-
λισσα. Δέν είχανε όμως παιδιά. Γι' αυτό κάθε μέρα παρακα-
λούσανε τόν Θεό νά τούς στείλει έναν γιό για διάδοχο τού θρό-
νου τους. Μέ τά πολλά ό Θεός τούς ελυπήθηκε κι άποχτήσανε
ένα όμορφο άγοράκι.

Άπό τήν πολλή τους όμως αγάπη κι από τό φόβο μπάς και τό
άγóri τούς άφήσει και φύγει, άμα μεγαλώσει, ό βασιλιάς και ή
βασιλισσα χτίσανε έναν μεγάλο γυάλινο πύργο και τό κλείσανε
μέσα.

Μέσα στόν πύργο δέν μπαίνανε παρά αυτοί οι ίδιοι, οι δά-
σκαλοι κι οι όπηρετες τού βασιλόπουλου και άπαγορεύσανε σ'
όλους νά τού μιλάνε για τόν έξω κόσμο.

Έτσι δά, ό Φερεντίνος, ό γιός τους, μεγάλωσε κι έγινε δυ-
νατό κι όμορφο παλικάρι, χωρίς νά ξέρει πώς είναι κι άλλος
κόσμος κι άλλοι άνθρωποι έξω απ' αυτόν και τούς εδικούς του.

Μιά μέρα ένας δάσκαλος έξέχασε στόν πύργο τήν έφημε-
ρίδα του. Τήνε βρήκε ό Φερεντίνος, τήν έπηρε κι εδιάβασε για
μιá μεγάλη γιορτή πού 'κανε ό Σουλτάνος στην Πόλη. Ποιός
νά 'ναι τάχατες ό Σουλτάνος, σκέφτηκε, και ποιά νά 'ναι ή Πόλη;
Όλο τό πρωί ήτανε σκεφτικός και νευρισμένος.

Τό μεσημέρι, κεί πού τρωγε, θυμωσε μ' έναν δούλο, άρ-
παξε ένα κόκκαλο και τό πέταξε μέ δύναμη στόν τούχο.

Ό γυάλινος τούχος έσπασε, κι απ' τήν τρύπα ό Φερεντίνος
είδε τόν ούρανό, τή θάλασσα κι είδε και μιá γυναίκα πού έγύρ-
να από τή βρύση, μέ δυό λαγγίνες στόν ώμο της.

Τό βράδυ, σάν ηρθανε οι γονιόί του, τό βασιλόπουλο τούς είπε:

Ghougouzo Σοφία και Κωνσταντίνος

ΗΤΑΝ ΕΝΑ ΚΟΥΤΑΒΑΚΙ. Ήτανε και τρία παιδιά και μία μητέρα κι ένας πατέρας. Μιά μέρα, ο πατέρας έφερε συνιώτι. Τό 'φαγε ή γάτα. Ή μητέρα έκοψε τό βουζί της και τό έψησε. Ή πατέρας είπε:

«Τί καλό πού ήταν! Άς πάρουμε κι άλλο ένα νά τό φάμε».

«Έγώ έκοψα τό βουζί μου κι εσύ λές καλό ήταν! Άν κά-
νουμ' ένα παιδί, τί θά τό φιλέψουμε;» λέει ή μητέρα.

«Σκότωσε σύ τό κορίτσι κι εγώ νά σκοτώσω τ' αγόρι».

Τό σκυλάκι τούς κατάλαβε. Πήγε, είπε στά παιδάκια:

«Δώστε μου λίγο ψωμί και λίγο βούτυρο και θά σάς πώ ένα λόγο».

Τού δωσαν τά παιδιά. Κι εκείνο τούς είπε:

«Ή μητέρα θά σφάξει τό κορίτσι κι ο πατέρας τό παιδί».

Τά παιδιά σπάσανε τίς στάμνες, πήραν τό σκονί και τό φέ-
ρεσαν στό σκύλο χαλινάρι. Ή σκύλος πήρε τά παιδιά και φύ-
γανε μακριά. Στο δρόμο πού επήγγαιναν, δίψασε τ' αγόρι. Βρήκ'
ένα νερό, πού άπάνω του είχε όπλη ζαρκαδιού. Τό παιδί, «άς
πιούμε», είπε κι ήπιε. Έγινε ζαρκαδί. Πήγαν παρακάτω, βρή-
καν μία λεύκα. Άνέβηκε τό κορίτσι πάνω της. Ή γιός του Πα-
τισιάχ πήγε από 'κει νά ποτίσει τ' άλογά του. Τ' άλόγατα δέν
πάνανε, είχε στό νερό μία σιά. Τό προγκιπόπουλο κοίταξε ψηλά
κι είδε τό κορίτσι πάνω στή λεύκα. «Κατέβα κάτω», τής είπε.
Κι εκείνη δέν κατέβηκε.

Τότε πήραν τά τσεκούρια νά κόψουν τή λεύκα. Κόβουν τή
λεύκα αλλά όχι έντελώς, απομένει λιγούτσικο. Σπάει τό τσε-

κούρι. Τότε πιάνουν μία γριά μάγισσα, τής δίνουν πολλές στα-
φίδες, νά τίς πλύνει. Έκείνη πετούσε τίς καλές και τίς κακές
τίς κράταγε. Τής λέει τό κορίτσι:

«Πετῶς τά καλά και μένουν τά κακά».

«Τί νά κάνω; Δέν βλέπω».

Ήστερα πιάνουν μάν άλλη γριά μάγισσα και τής δίνουν νά
ζυμώσει ζυμάρι. Κι εκείνη τό ζύμωσε μέ τό πόδι της.

«Τί κάνεις;» λέει τό κορίτσι, «μέ τό πόδι ζυμώνουν τό ζυ-
μάρι;»

Τότε τό κορίτσι κατέβηκε και τό ζύμωσε κι ύστερα πήγε ν'
άνεβει. Άλλά δέν τήν άφησε, τήν έπιασε από τά μαλλιά της.
Τότε ήρθε ό γιός του Πατισιάχ και τήν πήρε. Κι έκαναν γάμο
για σαράντα μέρες.

Ήστερα τό 'μαθε ή μάνα της κι ήρθε και λέει:

«Έλα νά σε λούσω».

Τήν πάει κοντά στή θάλασσα και τή ρίχνει μέσα. Μετά πάει
στόν Πατισιάχ και δίνει τή δική της κόρη στον γιό του για γυ-
ναίκα. Και τό προγκιπόπουλο μετά παίρνει τό ζαρκαδί μέσα
στό παλάτι του. Και μία μέρα κόντευε νά τό σφάξει αλλά τό
ζαρκαδί του είπε:

«Άσε με λυτό μία φορά μόνο, νά φύγω και νά ξανάρθω».

Έκείνος τόν έλυσε. Τό ζαρκαδί πάει στή θάλασσα και λέει:

«Άδερφή, άκονίζουν τά μαχαίρια τους για νά μέ σφάξουν».

Και τό κορίτσι λέει:

«Τί νά κάνω εγώ; έμένα μέ κατάπιε τό ψάρι».

Τό ζαρκαδί γυρνάει τότε πάλι στον βασιλιά:

«Λύσε με, νά πάω και νά 'ρθω». Και πάλι τόν έλυσε εκείνος.

«Τά μαχαίρια τους άκονίζουν, νά μέ σφάξουν», λέει.

Ή γιός του βασιλιά ύστερα τόν είδε.

«Τί είν' εκεί και τά μιλάς έτσι;» λέει.

Δέν του άπάντησε. Του 'πε μετά εκείνος:

«Θά σε σφάξω άν δέν μου τά πεις».

Καί τό ζαρκάδι ἀπάντησε:

«Εἶναι ἡ ἀδερφή μου».

«Ποιάν ἔχεις ἀδερφή;»

«Τή γυναίκα σου».

Κι ἔτσι ὁ γιός τοῦ Πατισιάχ πήρε ψαράδες, νά πιάσουν τό ψάρι.

Ἦπιασαν τό ψάρι κι ἔβγαλαν τό κοφίτσι.

R. M. Dawkins, *Modern Greek in Asia Minor*, ὁ.π., ἀρ. 6, σ. 437.

Τόπος προέλευσης: Ἰσραήλ Καταδοχίας.

Ἡ κακιά μάνα

ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΚΙ ΕΝΑΝ ΚΑΙΡΟ ἦταν ἕνας ἄντρας καί μιά γυναίκα καί εἰμένασι κι ἕναν γιό, πού τόν ἐλέγασε Γιαννάκη. Ἦταν ἕνα πολύ καλό ἀγοράκι, πολύ ἔξυπνο κι ἀγαποῦσε πολύ τά γράμματα.

Ὁ πατέρας τοῦ Γιαννάκη ἔβγαине συχνά-κοντά γιά νά κυνηγήσει καί μερικές βολές ἔμενε μέρες καί νύχτες στό βουλό γιά νά πιάσει τά ζώα. Κάθε μέρα, τό πουρνό, τό παιδί πήγαινε στό σχολεῖο καί ἡ μάνα του βολόδερνε μέ τό νοικοκυριό. Δούλευε καί στά χωράφια καί στό περιβόλι τους. Μά μιά μέρα, ἡ ἄμυαλη, ποιός διάολος τήν καρβαλίκεψε, ἐρωτεύτηκε ἕναν ἄντρα καί μάλιστα ξένο, δέν ἦταν ἀπό τόν τόπο μας.

Πέρασε λοιπόνε κάμποσος καιρός, μέχρι πού μιά μέρα ὁ Γιαννάκης γύρισε στό σπίτι, ὄχι ὅπως εἶχε τή συνήθεια, μά πιό νωρίς, γιατί τόν πονοῦσε ἡ κοιλίτσα του. Καί τί νά ἰδεῖ! Τή μάνα του μέ τόν ἔραστή της. Ὁ Γιαννάκης ἀναμμένος, μπαρούτι πού λές ὁ Γιαννάκης, τῆς φωνάζει:

«Θά δεῖς, θά μοῦ τό πληρώσεις, ἄς ἔρθει ὁ πατέρας μου, θά τοῦ τά πῶ οὔλα, θά δεῖς», καί δίνει μιά καί φεύγει.

Τό βράδυ, νάτος ὁ Γιαννάκης ἔρχεται στό σπίτι. Κάθεται σέ μιά γωνίτσα ἀκούνητος κι ἀμίλητος. Ἡ μάνα του τοῦ φτιάχνει νά φάει καί τί δέν τοῦ φτιάχνει. Νά καί ττηγανίτες, νά καί σπαράγγια στά κάβουνα, νά κι ἀπό ἴδι, νά κι ἀπό ἄλλο, νά καί τάει νά τόν καλοπιάσει καί νά τόν χαϊδολογήει, νά μὴν τό μαρτυρήσει στόν πατέρα του.

Ἡ μάνα του ἀπελπισμένη δέν ξέρει τί νά κάνει κι ὁ καιρός περνάει κι ὁ ἄντρας της δέν θ' ἀργήσει νά γυρίσει στό σπίτι. Σκέφτεται: «Πρέπει νά τόν ξεφορτωθῶ τόν Γιαννάκη, δέν

υπάρχει άλλος τρόπος, δέν βρίζω τίποτ' άλλο νά κάνω αλλιώς» αν τó μάθει ó άντρας μου θά μέ σκοτώσει».

Τήν άλλη μέρα ξημέρωσε Σάββατο. Η μάνα λέει στον γιό της: «Γιαννάκη, έλα δώ, νά σέ ξεψειρώσω, γιατί ó πατέρας σου θά γυρίσει απόψε. Δέν πρέπει νά σέ βρει βρώμικο και ψειριά».

Τό κακόμοιρο, τό άθώο πλάσμα πού νά τό φρανταστεί... βάνει τό κεφαλάκι του πάνω στα γόνατα τής μάνας του, κι εκείνη κάνει πώς τού βγάνει τίς ψείρες. Η βρόμα, παίρνει μιά μάχαира πού ήτανε κρυμμένη πίσω από τήν πλάτη της και τού κόβει τό κεφάλι, ή φόνισσα.

Μετά από αυτό, καθαρίζει γρήγορα-γρήγορα τά αίματα παντού. Άνοίγει τήν κουλιά του Γιαννάκη και τού βγάνει τό σκούπι. Πάει κάτου στο κατώ και πορευεί καλά-καλά τό σώμα και τό κεφάλι τού γιού της. Ύστερα πλένει και ξαναπλένει τό σκώτι τού παιδιού, πού δέν σταματάει νά βγάνει αίματα. Μετά τό αλατοπιπερώνει και, ήσυχη-ήσυχη, περιμένει τόν άντρα της για νά τό τηγανίσει τήν κατάλληλη ώρα.

Καλά για καλά βράδιασμα, ακούει τά ποδοβολητά τ' άλλου και βγαίνει στην αλόπορτα. Ο άντρας της, μή βλέποντας τόν γιό τους, τή ρωτάει:

«Έ, γυναίκα, πού είναι ó Γιαννάκης; Έφερα πέρδικες και λαγούς κι ένα ελάφι ζωντανό για λόγο του».

«Δέν γύρισε ακόμη από τό σχολείο».

Χωρίς νά τής απαντήσει ó πατέρας, αφήνει κάτου τό κυνήγι, στην αλλη, πηδάει πάνω στο άλλογο και δώσ' του για τό σχολείο.

«Έ, δάσκαλε, πού είναι ó γιός μου, πού είναι ó Γιαννάκης;»

«Κάνει κάμποσες μέρες πού δέν τόν είδα κι έλεγα τώρα δά νά 'ρθω στο σπίτι σου για νά σέ ρωτήσω τί έγινε».

Ο πατέρας δίνει μιά μέ τό καμουτσάκι τού άλλόγου του και ροβολάει σπίτι του.

«Έ, γυναίκα, ó Γιαννάκης δέν είναι στο σχολείο, πού είναι, πού είναι, άησυχώ πολύ».

«Μή νοιάζεσαι, πέρασε από τή γιαγιά του νά ιδεί τί κάνει». Ο άντρας της δίχως νά χάσει καιρό, όρμάει στην άκρη τού χωριού, πού μένει ή μάνα του.

«Έ, μάνα, πού είναι τό παιδί μας, πού είναι ó Γιαννάκης μου, δέν είναι στο σχολείο!»

«Δέν τό είδα εδώ και τέσσερις ημέρες κι έλεγα τό παλιό-παιδο, δέν έρχεται πιά νά μέ δει. Μέ ξέχασε. Πές του νά περάσει αύριο, πού τό αποθύμησα».

Όλο και πάει άνήσυχος ó άνθρωπος, δέν λέει μιά λέξη. Πηδάει πάνω στο άλλογό του. Τρέχει παντού στο χωριό και ρωτάει τόν πάσα ένα, πού καθόταν μπροστά στην πόρτα του: «Μήν είδατε τόν Γιαννάκη μου, αύτες τίς μέρες;» Άλλά όχι, κανέναν δέν τόν είδε τόν Γιαννάκη. Ο δυστυχισμένος πατέρας δέν καταλαβαίνει πιά τίποτε. Άπελπισμένος, αρχίζει νά ρωτάει και νά ξαναρωτάει τή γυναίκα του. Αύτουνή όρκίζεται και ξαναορκίζεται ότι ó Γιαννάκης ήταν εδώ πριν από λίγο και οι χωριανοί πού λένε ότι δέν τόν είδανε εδώ και μέρες είναι όλοι ψεύτες και χαζοί. Και νά κι από δώ και νά κι από κεί, και-τάει νά τόν ησυχάσει και τού λέει νά φάει. Άπό πά, θά πάνε και οι δύο νά δοϋνε πού είναι ó γιός τους. Βάνει τό τηγάνι πάνω στην πυρωσιά. Φτιάχνει τό σκώτι και τό βάζει μέσα στο καυτό λάδι και μετά πού λές, τό σερβίρει στον άντρα της. Έκείνοςτσιμπαίει ένα κομματάκι σκώτι στο πιάτο...

«Όχι», φωνάζει τό ψημένο σκώτι.

«Γυναίκα τούτονε τό σκώτι μιλάει, τί συμβαίνει;»

«Φάε, είσαι κουρασμένος και ακούεις φωνές. Φάε, και μετά θά είσαι καλύτερα όταν θά ξεποστάσεις».

Ο άντρας της ξανατσιμπαίει ένα κομματάκι σκώτι μέσ στο πιάτο κι ακούει μιά λεπτή φωνή πού τού λέει:

“Αν είσαι Τούρκος φάε με
‘Οβριός κατάπιέ με
κι αν είσαι ό πατέρας μου
σχύψε και φίλησέ με.

‘Ο πατέρας καταλαβαίνει άμέσως τί συμβαίνει. Τοῦ πέφτει τό πιρούνι από τά χέρια. Άρπάξει τή γυναίκα του από τά μαλλιά και σάν τρελός από τήν όργή του τή σούρνει στό μύλο μπροστά σ’ όλον τόν κόσμο και στό μύλο όταν έφτασε πιά και μία φορά, φωνάζει κάτι πεινασμένα σκυλιά, πού τριγυρνάνε ανάμεσα στά πουρνάρια και στίς άφάνες και νάτα τά μαντρόσκυλα φτάνουσι και ξεσκίζουνει τή μάνα, αὐτήν τή φόνισσα. ‘Ο δυστυχισμένος πατέρας τοῦ Γιαννάκη έτσι τιμώρησε φτούνη τήν παλιогυναίκα και τήν κακιά μάνα, πού δέν έχει τό ταίρι της στόν κόσμο.

Και τώρα, βολοδέρνει μονάχος, καταμόναχος στόν πύργο του, περιμένει νά ‘ρθει νά τον πάρει ό θάνατος. Τό βράδυ, βλέπει τά παιδιά πού παίζουν έξω και κυλάνε δάκρυα στά βραβουλά του μάγουλα.

*Παραμύθι μύθαρως,
ή κοιλιά σου πίθαρως.*

Καταγραφή: Μαργαρίτα Ξανθάκου.
Τόπος προέλευσης: Μάνη.

Τό αίνιγμα τής βασιλοπούλας

ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΚΙ ΕΝΑΝ ΚΑΙΡΟ ό βασιλιάς ενός μεγάλου βασιλείου είχε μία μόνον κόρη. Πολλά βασιλόπουλα και πολλοί προύχοντες έζητούσαν τό χέρι τής βασιλοπούλας, αλλά ό βασιλιάς έκήρυξεν ότι θά έπαιρνε τήν κόρη του γυναίκα εκείνος, πού θά εύρισκε ένα αίνιγμα, τό όποιον ή βασιλοπούλα θά υπέβαλεν. ‘Οποιος από εκείνους, πού προσήρχοντο δέν εύρισκε τό αίνιγμα, θά τοῦ έκοβαν τό κεφάλι.

Πολλά βασιλόπουλα και πολλά άρχοντόπουλα έπήγαν, αλλά μή δυνηθέντα νά εύρουν τό αίνιγμα άπεκεφαλίζουντο. Μιά ήμέρα ένα τσοπανόπουλο, πού ζούσε μέ τήν μάνα του άπεφάσισε νά πάει και νά δοκιμάσει και αυτό τήν τύχη του. Τό είχε στην μητέρα του, αλλά εκείνη μέ κάθε τρόπο προσεπάθησε νά τον άποτρέψει λέγοντάς του, ότι, αφού τόσα βασιλόπουλα δέν κατόρθωσαν νά επιτύχουν θά τό εύρισκε αυτός;

Τό τσοπανόπουλο επέμενε και είχε τής μάνας του νά τοῦ φτιάξει μία μπουγάτσα, για νά τήν έχει για τόν δρόμον. Η μάνα του πράγματι τοῦ έφτιαξε τήν μπουγάτσα, αλλά έριξε μέσα φαρμάκι, έπειδή προτιμούσε νά φαρμακωθεί τό παιδί της, παρά νά τοῦ κόψουν τό κεφάλι στό παλάτι τοῦ βασιλιά. Τήν έπομένην ξεκίνησε τό τσοπανόπουλο παίρνοντας μαζί του και τό σκυλάκι του, τήν όμορφούλα, και τό ντουφέκι του, για νά κυνηγάει στό δρόμο.

Προχώρουμε τό τσοπανόπουλο, κατευθυνόμενο προς τό παλάτι μέ τήν συντροφιά τής όμορφούλας. Στο δρόμο μή αισθανόμενος αυτός πείνα, έκοψε ένα κομμάτι από τήν πίτα, πού τοῦ έδωσε ή μάνα του και τό έδωσε στό σκυλάκι. Υστερα από λίγο τό σκυλί από τήν έπίδραση τοῦ δηλητηρίου επέθανε. Πολύ λυπήθηκε τό τσοπανόπουλο και δέν άργησε νά καταλάβει ότι ή πίτα